

Instituce mongolského (chalšského) bogdgegéna: Náboženství a politika ve Vnitřní Asii na prahu 21. století

Luboš Bělka¹

Mark Juergensmeyer se ve své knize z roku 1993 *Nová studená válka?* (s otazníkem a podtitulem *Náboženský nacionalismus ve střetu se sekulárním státem*) ptá, zdali ve Vnější Mongolsku² bude v poslední dekádě 20. století slučitelný buddhismus a demokracie, neboť oba zcela jistě zažijí svůj „revival“.³ Od vydání knihy uplynulo již více než deset let a ona zmíněná dekáda je již historií, byť nedávnou, a tak lze na Juergensmeyerovu otázku hledat odpověď. Jednou z klíčových záležitostí s ní souvisejících je role a pozice tradiční instituce mongolského (chalšského) bogdgegéna, tj. nejvyššího představitele, hlavy místního buddhistického společenství (skt. *sangha*).⁴ Tato instituce dožala ve 20. století zásadních proměn, které nebyly způsobeny vnitřní dynamikou sanghy, ale naopak byly zapříčiněny zvnějšku a byly motivovány politicky. Případ instituce bogdgegéna je modelovým příkladem zásahu politiky do vývoje náboženské struktury, zásahu do systému po staletí se vyvíjejícího. Tato intervence v první třetině 20. století pocházející především ze zahraničí byla natolik intenzivní a radikální, že vedla téměř k zániku náboženské instituce bogdgegénů. To se nakonec neuskutečnilo, 9. bogdgegén existuje, ale již nezaujímá v mongolské sangze svůj původní post. Její stávající hlavou je mongolský bandido chambolama, tj. představitel mnišské komunity, zpravidla loajální vládnoucímu režimu. Institut mongolských bandido chambolamů se na rozdíl od předchozích bogdgegénů obsazuje volbou, nikoliv tradičním rozpoznáním nového zrození,

¹ Tento text vznikl s podporou Grantové agentury České republiky, projekt *Obraz a text v buddhismu: Tibetská a mongolská ikonografie*, č. 401/05/2744 (2005-2007).

² Od 26. listopadu 1924 do ledna 1992 známém jako *Mongolská lidová republika*, od přijetí ústavy v lednu 1992 se tato republika jmenuje již jenom *Mongolsko*, viz Grollová, Ivana – Zikmundová, Veronika: *Mongolové – pravnucci Čingischána*. Triton, Praha 2001, s. 184-186.

³ Juergensmeyer, Mark: *The New Cold War? Religious Nationalism Confronts Secular State*. University of California Press, Berkeley 1993, s. 115-124.

⁴ Viz např. Skrynnikova, Tatiana D.: „Rol' Čžebezun-damba-chutukty v cerkovnoj organizacii mongol'skogo lamaizma XVII v.“ In: Gerasimova, Xenija M., ed., *Buddizm i srednevekovaja kul'tura narodov Central'noj Azii*. Nauka, Novosibirsk 1980, s. 18-32; viz též Skrynnikova, Tatiana D.: *Lamaistskaja cerkov' i gosudarstvo. Vnešnjaia Mongolija XVI - nač. XX v.* Nauka, Novosibirsk 1988. Přehled bogdgegénů viz např. Atwood, Christopher P.: *Encyclopedia of Mongolia and the Mongol Empire*. Facts on File, New York 2004, s. 267-275.

určením tulkua (tib. *sprul sku*). Pozice 9. mongolského bogdgegěna tedy není mongolskými buddhisty jednoznačně přijímána a jako nejvyšší mongolský buddhistický hierarcha tak rozhodně není všemi uznáván. Nicméně je možné se setkat i s následujícím názorem: „V soudobém světě je Jeho Svatost bogdgegěn druhým nejvýznamějším učitelem Dharmy po Jeho Svatosti dalajlamovi...“⁵

Mongolská společnost prodělala ve 20. století takovou proměnu jako snad nikdy v minulosti a nutno říci, že změny zasáhly nejvíce právě sféru politickou a náboženskou; přestože revoluční změny na počátku devadesátých let minulého století odstranily bezprostřední moc režimu založeného na ideologii vědeckého ateismu sovětského typu, návrat k tradičním institucím, jako je právě bogdgegěn a teokracie již možný není, alespoň ne v bezprostřední budoucnosti. Náboženský život tedy nelze obnovit v původní podobě a domívat se, že šedesátiletá „cézura“ představuje pouhé pozastavení se na cestě, je nerealistické.

Radikální změny v náboženství Mongolska se týkaly už osoby 8. bogdgegěna (džebdzundamba chutagty) Ngawang Lozang Čhökji Nimy (tib. *ngag dbang blo bzang čhos kji ňi ma*, 1870-1924) teokratického vládcce Vnějšího Mongolska (Chalchy). V létě 1921 zvítězila Mongolská lidová strana, revoluční útvar podporovaný bolševickým Ruskem, a 25. července stejného roku byla ustanovena „stálá lidová vláda samostatného Mongolska“, která si nedovolila teokratického vládcce svrhnout či odstranit. Výsledkem takového postupu bylo, že 8. bogdgegěn formálně vládl dále a v čele státu zůstal až do své smrti v květnu 1924. Teprve poté se tato *de jure* „konstituční monarchie“⁶ proměnila v komunistickou diktaturu *de facto*. Po smrti bogdgegěna pochopitelně vyvstala otázka jeho nástupce, a protože se jednalo o „rozpoznaného znovuzroence“, podléhala procedura nalezení nového zrození tradičním regulím, které sice obecně předpokládaly účast světské moci na uznání nového teokratického vládcce, ale nová komunistická moc je z principu odmítala.

Usnesením sjezdu Mongolské lidové revoluční strany v roce 1926 bylo mongolským buddhistům oficiálně zakázáno nalezení a určení nového, 9. bogdgegěna. Toto politické rozhodnutí, směřující k eliminaci moci mongolských teokratů, však mělo i své „teologické“ zdůvodnění, které buddhistům nabídli právě ti, kdo jim zakázali 9. bogdgegěna vyhledat. Je jistě pozoruhodné, že oficiální zdůvodnění ateistické politické moci bylo založeno na faktickém uznání platnosti buddhistického mýtu:

„Džebdzundamba chutagti vykonali mimořádně mnoho pro dobro mongolského náboženství a státu, 8. bogdgegěn (džebdzundamba chutagt) osvobodil Mongolsko z čínskému útlaku a své snahy směřoval k založení

⁵ Žambalova, S. – Urbanajeva, I.: *Ego Svjatějšestvo Bogdo Gegen Dėvjatyj Chalcha Džebzun Damba Rimpoče*. Izdatělskij centr Zelenaja Tara, Ulan-Ude 2005, s. 6.

⁶ Blíže viz např. Siklos, Bulcsu: „Mongolian Buddhism: A Defensive Account“. In: Akiner, Shirin, ed., *Mongolia Today*. Kegan Paul, London 1991, s. 171.

státu (...), a protože existuje tradice, že po osmém znovuzrození již devátý nepřijde, nezrodí se opět na zemi, ale zrodí se jako velký generál Hanamand v říši Šambhale, nevzniká tedy ani otázka ustanovení následného, 9. džebdzundamba chutagta.⁷

Zájem mongolských bolševiků dvacátých let 20. století na přerušení, či lépe řečeno ukončení kontinuální linie nejvyšších mongolských buddhistických hierarchů se ovšem nenaplnil. Vzhledem k mimořádné politické citlivosti celé záležitosti rozpoznání a intronizace 9. bogdgegéna se Lhasa rozhodla celou věc, mimochodem poprvé v dějinách tibetského buddhismu, uchovat v tajnosti. A tak se stalo, že navenek se proklamovaný cíl ukončení existence bogdgegénů zdánlivě naplnil. Tibetská buddhistická administrativa nechala celý svět po dobu téměř šedesáti let v tomto dojmu. Ostatně i kdyby se již koncem dvacátých či počátkem třicátých let veřejně proklamovalo to, co vstoupilo ve známost až v první polovině devadesátých let, totiž že linie znovuzrození bogdgegénů se nepřerušila, nebylo by právě z politických důvodů možné 9. bogdgegéna na jeho trůn v Urze, nyní již v Ulánbátaru, uvést. Celá země byla pod politickou egidou Sovětského svazu, hlavní město se přejmenovalo, náboženské struktury se bortily a buddhismus se pro bolševiky v Mongolsku stal vnitřním nepřitelem číslo jedna. Za této situace nejen že nebylo možné 9. bogdgegéna do Vnějšího Mongolska z Centrálního Tibetu dopravit, ale ukazovalo se, že by bylo vhodné a z bezpečnostních důvodů i správné, celou „kauzu bogdgegén“ nezveřejňovat. Podle Franze Michaela 13. dalajlama Thubtän Gjamccho (tib. *thub bstan rgja mccho*, 1876-1933) konstatuje ve své závěti, že „nalezení Velkého lamy z Urgy bylo zakázáno“,⁸ a neposkytuje žádné konkrétní pokyny, jak v této záležitosti dále pokračovat.

Z literatury je známo, že 9. mongolský bogdgegén, chalšský džebdzundamba chutagt, vysoký představitel řádů Gelugpa a Džonangpa, Džampal Čhökji Gjalcechän (tib. *džam dpal čhos škji rgjal mechan*), se narodil 10. dne 9. měsíce Vodní opice (1932)⁹ nedaleko Džókhangu ve Lhasě. Matka před početím navštívila význačné lamy a již před jeho narozením bylo jasné, že syn bude význačný tulku. Šest měsíců po porodu se ovšem jeho rodiče rozešli a matka svěřila nemluvně svému bratrovi, vzdělanému mnichovi s vysokým titulem geše a

⁷ Siklos, Bulcsu: „Mongolian Buddhism: A Defensive Account“. In: Akiner, Shirin, ed., *Mongolia Today*. Kegan Paul, London 1991, s. 155-182.

⁸ Michael, Franz: *Rule by Incarnation: Tibetan Buddhism and Its Role in Society and State*. Westview, Boulder, Colorado 1982, s. 173.

⁹ Tento rok narození zmiňuje Fabian Sanders (viz Sanders, Fabian: „The Life and Lineage of the Ninth Khalkha Jetsun Dampa Khutukhtu of Urga“. *Central Asian Journal* 45/2, 2001, s. 293), jiné prameny hovoří o ranějším datu – 1925, viz např. Žambalova, S. – Urbanajeva, I.: *Ego Svjatějšestvo Bogdo Gegen Dėvjatyj Chalcha Džebzun Damba Rimpoče*. Izdatělskij centr Zelenaja Tara, Ulan-Ude 2005, s. 4.

pobočníkovi 13. dalajlamy.¹⁰ Chlapec byl ve věku čtyř let byl rozpoznán regentem Reting rinpočhem jako znovuzrozenec Taranáthy z linie mongolských (chalšských) bogdgegenů (džebdzundamba chutagtů). Stalo se tak na základě tří skutečností – chlapcovo tělo bylo shledáno za „dokonalé“, dále rozpoznal správně předložené předměty náležející jeho předchůdci a konečně ho Náchungské orákulum a další významní lamové jako znovuzrozenec uznali. Tradiční potvrzení správnosti rozhodnutí komise dalajlamou nebylo v té době možné, neboť Tibet se nacházel po smrti 13. dalajlamy v interregnu, tj. v období, kdy nebyl nejvyšší představitel tibetské společnosti a náboženství intronizován. Všechny tyto kroky ohledně určení 9. bogdgegena ovšem proběhly v tajnosti.

Chlapec od sedmi let studoval v klášteře Däpung (tib. *'bras spung*) na škole Gomang dacchang (tib. *sgo mang grwa cchang*) filosofii, rituál a meditaci. Jeho učitelem byl, kromě jiných mnichů, i geše Thubtän Nima (tib. *thub bstan ni ma*) z Burjatska. Däpung patřil tradičně mezi tři nejvýznamější edukační instituce řádu Gelugpa; z důvodů utajení ale bogdgegen nepobýval v *Chalcha micchangu*, tedy jakési ubytovací koleji pro etnické Mongoly, kteří zde studovali. V klášteře žil jako prostý mnich a nebyl programově připravován na svůj post, či úřad. Studium zakončil získáním titulu lharampa. Od svých jedenadvaceti let se po dobu čtyř let věnoval meditacím v ústraní. Po jisté době se však vzdal mnišských slibů, stal se laikem a ve věku 25 let se oženil a stal otcem dvou dětí.

V roce 1959 odchází s dalajlamou do exilu, kde od roku 1975 se svými dětmi a druhou ženou pobývá na jihu Indie v Karnátace. Jeho osud byl velmi zvláštní, žil jako laik a živil se například tím, že provozoval malou jídelnu. Našetřil si tak dost peněz na to, aby mohl navštívit Tibet a tak poprvé po čtvrtstoletí přibyl opět do Gandānu, kde zjistil, že klášter je po čínské „kulturní revoluci“ v rozvalinách, a začal ho společně s místními věřícími opravovat. Poté se vrátil do Indie, kde do roku 1990 žil opět obyčejným životem.

Zásadní zvrát v jeho životě nastal v souvislosti s předběžným oficiálním prohlášením 14. dalajlamy Tändzin Gjamccha (tib. *bstan 'dzin rgja mccho*, 1935-), ve kterém se poprvé po dlouhé době hovořilo o existenci 9. bogdgegena.¹¹ Následujícího roku se uskutečnila jeho slavnostní intronizace v indickém Madhjapraděši, obřad celebroidal 14. dalajlama. Ovšem skutečná a velká intronizace se uskutečnila až o rok později v indické Dharamsale, kdy se tam přestěhoval i 9. bogdgegen. Pozoruhodné je, že na tuto slavnost přicestovala i oficiální mongolská delegace, která však byla při návštěvě svého zastupitelství v Novém Dílí poslána bez uvedení důvodu zpět, a obřadu se tedy nezúčastnila. Protože 9. bogdgegen je dnes jediný vysoký žijící tulku, který má nějaký vztah ke

¹⁰ Sanders, Fabian: „The Life and Lineage of the Ninth Khalkha Jetsun Dampa Khutukhtu of Urga“. *Central Asian Journal* 45/2, 2001, s. 293.

¹¹ Erffa, Wolfgang von: *Uncompromising Tibet: Tradition – Religion – Politics*. Paljor Publications, New Delhi 2001, s. 126.

škole Džonangpa (tib. *džo nang pa*),¹² požádal ho 14. dalajlama, aby na jihu Indie znovuzaložil klášter tohoto řádu. Stalo se tak i díky mnichům z Amda, dostavba kláštera probíhá v Šimle, v Himáčalpradéši. Po roce 1992 byl 9. bogdgegén jedenkrát v Tibetu, v Phuncchölingu měl veřejné předávání nauky. Návštěva se však neobešla bez problémů s čínskou policií. Vrátil se do indické Dharamsaly, kde má své stálé sídlo v klášteře Namgjal.¹³ Několikrát cestoval do USA a Kanady, ale také do buddhistického Kalmycka a Burjatska.¹⁴

Dlouho však nemohl, či vlastně nesměl, navštívit Mongolsko a bylo tomu tak především ze dvou důvodů. První příčinu představovaly, a vlastně stále představují, politické a ekonomické tlaky ze strany Číny, která si nepřeje jakékoliv posilování vlivu tibetské exilové komunity na sousedních územích. A druhý důvod vyplýval z vnitřní situace Mongolska, a to jak v oblasti vnitropolitické, tak i náboženské. Pád bývalého režimu na počátku devadesátých let minulého století neznamenal jenom pozitivní změnu pro obyvatelstvo, ale také s sebou přinesl velké množství problémů, které vyústily v opakované střídání vlád z opačného pólu politického spektra, politickou nestabilitu a krize. Ani nynější mongolské buddhistické sangze se tyto problémy nevyhnuly, lze hovořit o určitém rozkolu v komunitě a krizi. Občas se sice na rozmanitých lidových shromážděních a demonstracích objevoval požadavek, aby se 9. bogdgegén do Mongolska vrátil a ujal se svých funkcí, ale to bylo shledáno nemožným. Žádný současný mongolský politik nemůže připustit, aby se uskutečnil návrat 9. bogdgegéna k tradičnímu pojetí vlády. Bogdgegén byl totiž v mongolské historii téměř všemocným vládcem a vlastníkem země a tento stav již nelze z historických důvodů restaurovat. Z hlediska náboženského je zde další komplikace, Mongolsko již má po 2. světové válce jinou instituci hlavy mongolské ekleziální struktury, bandido chambolamu. A navíc: 9. bogdgegén je exilový Tibeťan, který s Mongolskem fakticky nemá nic společného. O všech těchto obtížích píše Fabian Sanders a cituje svůj rozhovor s 9. bogdgegénem:

„Jeho jediným přáním je, aby mu bylo umožněno pomáhat při udržování a rozvíjení Dharmy v její nejcistější, nejtradičnější a nejsprávnější podobě

¹² O tomto mnišském řádu viz např. Gruschke, Andreas: „The Jonangpa Order – Causes for the Downfall, Conditions of the Survival and Current Situation of a Presumably Extinct Tibetan-Buddhist School“. *Ninth Seminar of The International Association for Tibetan Studies*, Leiden University, Leiden 2000; viz též Harrington, Laura, ed.: *Kalachakra: Namgyal Monastery*. Tibet Domani, Roma 1999.

¹³ Blíže viz například Anonymus: „The Ninth Khalkha Jetsun Dampa“, <http://www.indiana.edu/~mongsoc/mong/jetsun.htm> (10.11.1999), životopis a další údaje; viz též Hertzog, Stuart: „A Buddhist in Mongolia“, <http://www.mol.mn/dharma/index.html> (30.11.1999), rozhovor s 9. džebdzundamba chutagtem.

¹⁴ Životopisná data týkající se 9. bogdgegéna převzata z Sanders, Fabian: „The Life and Lineage of the Ninth Khalkha Jetsun Dampa Khutukhtu of Urga“. *Central Asian Journal* 45/2, 2001, s. 298-303.

(sic!). Nečiní si žádné majetkové nároky, nechce žádnou restituci majetku svých předchůdců a je mu zcela jasné, že se svět během jeho 'nepřítomnosti' dramaticky proměnil. Říká, že by to mohlo být nerealistické, anachronické a nebezpečné, pokoušet se oživit minulost."¹⁵

Téma „co bude s institucí dalajlamy po smrti jeho nynějšího 14. zrození (Tändzin Gjamccha)“ je delikátní, nicméně není uzavřené veřejné diskusi. Souvisí to jednak s politickou naléhavostí situace, která se časem spíše zvyšuje než snižuje, a jednak s tím, že Tibeťané, zejména pak ti exiloví, jsou ve věcech smrti poněkud více otevřenější než Zápaďané. Bylo by to v dějinách Tibetu poprvé, co se vyhledávání dalšího zrození dalajlamy organizuje ze zahraničí, z exilu. Předchozí, třináctý dalajlama byl sice v exilu dvakrát (poprvé odešel v roce 1904 a ponýval nejprve v Urze ve Vnějším Mongolsku a podruhé odešel v roce 1910, tentokrát do Dardžilingu v Sikkimu),¹⁶ ale nebyl za hranicemi nikdy tak dlouho na to, aby vznikl nový exilový habitus; situace se radikálně změnila až v druhé polovině minulého století.

Tibetský exil se netají tím, že má vše připraveno, tj. podle tradice a v souladu se stávající tibetskou ústavou bude zvolen tříčlenný regentský výbor, který stane na vrcholku tibetského exilového politického systému. Jeho nejdůležitějším úkolem bude organizovat vyhledání a rozpoznání nového zrození dalajlamy.¹⁷ Jenže je zde jedna komplikace – čínská náboženská politika regulující tu více, tu méně intenzivně a rigidně tibetský buddhismus na území ČLR. Obavy, aby se vyhledávání nového zrození dalajlamy nevzrhló v opakování záležitosti s pančhenlamou, jsou na místě.

9. bogdgegén je dnes již starý muž a návrat do Ulánbátaru v pozici jak hlavy mongolské sanghy, tak i teokratického vládce země je zcela vyloučen. Ostatně to ani není jeho přání, alespoň co se týče politických ambicí. Sám v této souvislosti říká, že jeho státnická role již zanikla a co se týče praktické moci, byl by to vskutku anachronismus ji obnovovat: „Mám pouze náboženské, nikoliv politické poslání.“¹⁸

Co však bude dál? Budoucnost bude zřejmě v určitém ohledu podobná či v každém případě provázaná s budoucností institutu dalajlamy. Je zde ale jeden rozdíl – Vnější Mongolsko, na rozdíl od Vnitřního – není součástí Čínské lidové

¹⁵ Sanders, Fabian: „The Life and Lineage of the Ninth Khalkha Jetsun Dampa Khutukhtu of Urga“. *Central Asian Journal* 45/2, 2001, s. 303.

¹⁶ Smith, Warren W.: *Tibetan Nation: a History of Tibetan Nationalism and Sino-Tibetan Relations*, Westview Press, Boulder 1996, s. 164-166 a s. 175-177; viz též Žagabpa, Cipön Wangčhug Dedän (Tsepon W. D. Shakabpa): *Dějiny Tibetu*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2000, s. 192 a 195-211.

¹⁷ Norbu, Džamjang (Norbu Jamyang): „Tibet po dalajlamovi“. *Tibetské listy*, 27, 2005, s. 10-11.

¹⁸ Citováno podle: Sanders, Fabian: „The Life and Lineage of the Ninth Khalkha Jetsun Dampa Khutukhtu of Urga“. *Central Asian Journal* 45/2, 2001, s. 303.

republiky, a tak i pozice dalajlamy (a Dharamsaly v severní Indii, místa exilové vlády a rezidence dalajlamy) a bogdgegéna (a Ulánbátaru) je z hlediska Pekingů a Lhasy jiná. Jenže Čína je velmoc, která stále posiluje své mocensko-politické postavení v regionu Vnitřní Asie, kam spadají i buddhistické regiony, jako je Burjatsko, Mongolsko, Amdo,¹⁹ a tak ani náboženští a političtí činitelé v Ulánbátaru nemohou tuto skutečnost přehlížet. Jestliže rozpoznané znovuzrozené bogdgegénů doposud vždy schvalovala Lhasa, konkrétně dalajlama, pak bude důležité, zdali tato tradice zůstane zachována, či naopak zdali skončí nebo se nějakým způsobem transformuje. Pokud zůstane vše při starém, pak je podstatné, kdo a kdy bude nového bogdgegéna vyhledávat a schvalovat. To je otázka budoucnosti, není vyloučeno, že relativně blízké, ale vzhledem k její mimořádné komplikovanosti dnes nelze predikovat téměř nic.

Bibliografie

Anonymus: „The Ninth Khalkha Jetsun Dampa”.

<http://www.indiana.edu/~mongsoc/mong/jetsun.htm> (10.11.1999).

Atwood, Christopher P.: *Encyclopedia of Mongolia and the Mongol Empire*. Facts on File, New York 2004.

Erffa, Wolfgang von: *Uncompromising Tibet: Tradition – Religion – Politics*. Paljor Publications, New Delhi 2001.

Grollová, Ivana – Zikmundová, Veronika: *Mongolové – pravnucci Čingischána*. Triton, Praha 2001.

Gruschke, Andreas: „The Jonangpa Order – Causes for the Downfall, Conditions of the Survival and Current Situation of a Presumably Extinct Tibetan-Buddhist School”. *Ninth Seminar of The International Association for Tibetan Studies*, Leiden University, Leiden 2000.

Harrington, Laura, ed.: *Kalachakra: Namgyal Monastery*. Tibet Domani, Roma 1999.

Hertzog, Stuart: „A Buddhist in Mongolia”.

<http://www.mol.mn/dharma/index.html> (30.11.1999).

Juergensmeyer, Mark: *The New Cold War? Religious Nationalism Confronts Secular State*. University of California Press, Berkeley 1993.

Michael, Franz: *Rule by Incarnation: Tibetan Buddhism and Its Role in Society and State*. Westview, Boulder, Colorado 1982.

¹⁹ Viz např. Slobodník, Martin: „Náboženská politika voči tibetskému buddhizmu v postmaoistickej Číne.“ In: Slobodník, Martin – Kovács, Attila, eds., *Politická moc verzus náboženská autorita v Ázii*. Bratislava, Chronos 2006, s. 207-230; Slobodník, Martin: „Inthronisierung des 7. Gungthang”. *China heute* 25/4-5, 2006, s. 131-132; viz též Slobodník, Martin – Berounský, Daniel: *Labrang. Tibetský buddhistický kláštor v socialistickej Číne*. Lungta, Bratislava 2002.

- Norbu, Džamjang (Norbu Jamyang): „Tibet po dalajlamovi“. *Tibetské listy* 27, 2005, s. 10-11.
- Sanders, Fabian: „The Life and Lineage of the Ninth Khalkha Jetsun Dampa Khutukhtu of Urga“. *Central Asian Journal* 45/2, 2001, s. 273-303.
- Siklos, Bulcsu: „Mongolian Buddhism: A Defensive Account“. In: Akiner, Shirin, ed., *Mongolia Today*. Kegan Paul, London 1991, s. 155-182.
- Skrynnikova, Tatiana D.: „Rol' Čzebczun-damba-chutukty v cerkovnoj organizacii mongol'skogo lamaizma XVII v.“. In: Gerasimova, Xenija M., ed., *Buddizm i srednevekovaja kul'tura narodov Central'noj Azii*. Nauka, Novosibirsk 1980, s. 18-32.
- Skrynnikova, Tatiana D.: *Lamaistskaja cerkov' i gosudarstvo. Vnešnjaia Mongolija XVI - nač. XX v.* Nauka, Novosibirsk 1988.
- Slobodník, Martin: „Náboženská politika voči tibetskému buddhizmu v postmaoistickej Číne“. In: Slobodník, Martin – Kovács, Attila, eds., *Politická moc verzus náboženská autorita v Ázii*. Chronos, Bratislava 2006, s. 207-230.
- Slobodník, Martin: „Inthronisierung des 7. Gungthang“. *China heute* 25/4-5, 2006, s. 131-132.
- Slobodník, Martin – Berounský, Daniel: *Labrang. Tibetský buddhistický kláštor v socialistickej Číne*. Lungta, Bratislava 2002.
- Smith, Warren W.: *Tibetan Nation: a History of Tibetan Nationalism and Sino-Tibetan Relations*. Westview Press, Boulder 1996.
- Žagabpa, Cipön Wangčhug Dedän (Tsepon W. D. Shakabpa): *Dějiny Tibetu*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2000.
- Žambalova, S. – Urbanajeva, I.: *Ego Svjatějšestvo Bogdo Gegen Dėvjatyj Chalcha Džebzun Damba Rimpoče*. Izdatělskij centr Zelenaja Tara, Ulan-Ude 2005.

Summary

The Institution of the Mongolian (Khalkha) Bogdo Gegen: Religion and Politics in Inner Asia at the Beginning of the 21st century

The traditional institution of the Mongolian (Khalkha) Bogdo Gegen, i.e. the supreme representative and the head of a local Buddhist community (Sanskrit. *Sangha*), went through many changes during the 20th century. The eighth representative of this institution, the Eighth Bogdo Gegen (Jibdzundamba Khutugtu), became the first theocratic ruler of Mongolia following the establishment of an independent Mongolia in 1912 and *de iure* remained in power after the Bolshevik revolution. After his death in 1924, the Communist power banned the search of his successor (the new recognized rebirth, the ninth „reincarnation“) and thus the traditional line was to be interrupted. The fact that this had not happened became publicly known as late as in the beginning of the 1990s when the Tibetan exile government officially declared that the Ninth

Bogdo Gegen was alive and that it had been necessary to withhold this fact for political reasons for as long as seventy years. This contribution was inspired by particular historical events in Outer Mongolia (Khalkha), Tibet and China, which had a decisive influence upon the events concerning the last two Khalkha Bogdo Gegers.

Luboš Bělka (1958), doc., PhDr., CSc., religionista, docent Ústavu religionistiky Filosofické fakulty Masarykovy university v Brně. Zabývá se především dějinami a současnou obnovou buddhismu v Burjatsku, Mongolsku a Tibetu; je autorem jak dvou monografií *Tibetský buddhismus v Burjatsku* (2001) a *Buddhistická eschatologie: Šambhalský mýtus* (2004), tak i četných odborných i popularizačních článků publikovaných v USA, Itálii, Rusku, Polsku, Slovensku, Estonsku a Velké Británii. Je spolueditorem sborníků *Normativní a žité náboženství* (1999, s Milanem Kováčem) a *Náboženství a tělo* (2006, s Ivou Doležalovou a Eleonórou Hamar).

Šéfredaktor

Tomáš Bubík (Univerzita Pardubice)

Redakční rada

Kazimierz Banek (Jagellonská Univerzita, Krakov)

Luboš Bělka (Masarykova Univerzita, Brno)

Mary I. Bockover (Státní Humboldtova Univerzita, Arcata, Kalifornie)

Martin Fárek (Univerzita Pardubice)

Henryk Hoffmann (Jagellonská Univerzita, Krakov)

Jiří Holba (Akademie věd ČR, Praha)

Martin Klapetek (Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích)

Milan Kováč (Komenského Univerzita, Bratislava)

Attila Kovács (Komenského Univerzita, Bratislava)

Štěpán Lisý (Univerzita Pardubice)

Giuseppe Maiello (Univerzita Pardubice)

Aleš Prázný (Univerzita Pardubice)

Jana Rozehnalová (Masarykova Univerzita, Brno)

Jan Stejskal (Univerzita Pardubice)

Petr Skalník (Univerzita Pardubice)

Bohuslav Šalanda (Univerzita Karlova, Praha)

Ivan Štampach (Univerzita Pardubice)

Pavel Titz (Univerzita Pardubice)

David Václavík (Masarykova Univerzita, Brno)

Externí recenzenti: Miloš Mrázek, Vít Machálek, Tomáš Hejduk

Poznámka editorů:

Všechny publikované studie prošly recenzním řízením.

© Univerzita Pardubice 2008

ISSN 1803-2443

Vychází jako třetí svazek časopisu PANTHEON III./2008

Časopis prezentuje pouze recenzované texty.

Vydavatel: katedra religionistiky a filosofie FF Univerzity Pardubice

Vydání: první

Stran: 242

Připravil do tisku: Tomáš Bubík

Jazyková redakce českých textů: Tomáš Bubík a Šárka Bubíková

Jazyková redakce polských textů: Henryk Hoffmann

Jazyková redakce anglických textů: Šárka Bubíková a Olga Roebuck

Ilustrace: Giovanni Paolo Pannini (Pantheon, 1735)

Grafická úprava a sazba: Ludmila Faitová

Návrh obálky: Tomáš Bubík

Adresa redakce: katedra religionistiky a filosofie, FF UPa, Studentská 84,

Pardubice 532 10

e-mail: tomas.bubik@upce.cz

ISSN 1803-2443

Obsah

Náboženství a politika

- 7 VÁNĚ, JAN: Koncept světového étosu jako nová pastýřská hůl?
- 26 SKOCZYLAS, ŁUKASZ: The monument, the Tombstone and Two Kinds of Immortality
- 36 MRÁZEK, MILOŠ: Spor o interpretaci prvního dodatku Ústavy USA v kontextu tzv. kulturní války
- 48 ŠAVELKOVÁ, LÍVIA: Církev, stát a politika asimilace vůči indiánům: internátní školy – „převýchova“ indiánů
- 72 TOSZEK, H. BARTŁOMIEJ: Motywy religijne w wizualnych symbolach narodowych Walii
- 88 LORENCOVÁ, RADMILA: Důsledky uznání Kaharingan jako součásti státního náboženství na příkladu pohřebních rituálů Ngaju a Benuaq
- 97 HYÁNKOVÁ, TEREZA: Konstrukce alžírské národní identity
- 107 BRYCHTA, ONDŘEJ: Myšlenkové pozadí sunnitského islámského fundamentalismu
- 124 K LAPETEK, MARTIN: Politická reprezentace tureckých muslimů v Německu (IGMG)
- 139 KOVÁCS, ATTILA: Hamás a současné alternativy „islámskej politiky“ v Palestině
- 155 KSIĄŻEK, ANNA: Religia a polityka czyli o fundamentalizmie islamskim
- 162 LISÝ, ŠTĚPÁN: Kniha a meč: příspěvek k redakci Babylónského talmudu
- 174 BEZDĚK, ROBERT: Politické ideje a koncepce bahá'ismu
- 184 ŠINDELÁŘ, PAVEL: Politika čínskému státu vůči probíhající náboženské obnově
- 195 BĚLKA, LUBOŠ: Inštituce mongolského (chalšského) bogdžegéna: Náboženství a politika ve Vnitřní Asii na prahu 21. století
- 204 HUBINA, MILOŠ: Civic Form of Buddhism in Thailand

Studie

- 223 LISÝ, ŠTĚPÁN: Hebraistické tendence v křesťanské tradici do začátku 14. století

Zprávy

- 239 MOTL, JIŘÍ: Mezinárodní religionistická konference „Various Interpretations of Religions: Methods & History“